

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Hederslöv
 Upppteckningsår: 1939

Uppptecknat av: Perula Karlsson
 Adress: Jönväg 21, Alabo
 Berättat av: Carl Johan Gren
 Född år 1842 i Hederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Underbyggare

Till efterföljande uppteckning har uppgifter jämte de som lämnats av ovan-nämnda Karl Johan Gren även sådana läm-nats av Johanna Petersson född år 1842 i Odenslöv i Hederslöv samt av Aug. Sjögren även han född i Odenslöv år 1864.

Till från mat 1800-talets slut var det många i Hederslöv som trodde att det bodde en slags övernaturliga väsen un-der jorden. Det var i huvudsak berett

Landskap: *Småland*
Härad: *Tinnareald*
Socken: *Kädeslövs*
Uppteckningsår: *1734*

ACC. N:R.

5888

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

2
Nikolaus Karlsson
Jernsägge 21, Alarsh
Carl Johan Gren
1848 i Kädeslövs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

slags väsen som man brödde bodde i jorden. Öfrigt trallfolk hade sin boplatz i ^{en berg}stogen. Det var den så kallade nätern, som bodde under jorden. Ordet uttalades nättän i ental och nätrana i flertal.

Beträffande de trallfolk som bodde i stogarna och i bergen kallades dessa för trallen. Det var trallgubben, trallkärningarna och trallungarna. Ordet bergagubben och bergakärningen ha också förkommit, men man menade i dessa fall samma art som när man enbart talade om trallen. Man hade sålunda två

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Tinnareld*
Socken: *Nöckerbo*
Uppteckningsår: *1434*

ACC. N:R.

5888

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Peter Karlsson
Förväggs. U. Alarste
Carl Johan Gren
1878 i Nöckerbo

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

är det överjordiska vären att skilja på
nämmligen vätrarna och kollen. Påda-
na benämningar som lausvåkingen
lausvåkingen lausvågubbe finnes
inte.

Vätrarna var en mytisk berättelse och
man hade inte lärt sig en så klar fö-
reställning om huru den såg ut som
man gjort beträffande kollen. Vätrarna
kunde skifta form förde man och
i bland lag han gestaltat ut en otar
grada. Människorna glödde sig inte
över att veta att det fanns vätrarna på
deras gördor.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5888

Landskap: Svalbard

Upptecknat av:

Härad: Kinnared

Address:

ad.
Socken: Kiddestøv

Berättat av:

Uppteckningsår: 1139

Född år

Född år 1874 i Hedeslöv.

Beträffande eklolet så vätter man så
 de man aldrig vättergubben eller vät-
 tesköringen. I flertal kallar det helt
 enkelt vätterarna och man byttes in-
 te så indelat dem: två kön. Trall kal-
 lades de inte men man benämnde dem
 de asynlige och de underjordiske.

Bevans uttryck "som de har lande här"
kan ju möjligen ha förekommit ty man
kände att trallen hade visso anse-
den som de räknade för sina. Först
kände man att områdena pring berg
i skogarna vara tillkall för trallen
och att man på dessa områden hade till

Skriv endast på denna sida!

A. B. GRAHNS BOKTR., LUND

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N.R. 5888

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Vedeslöv
Uppteckningsår: 1934

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Adress: Järnvägg 21, Alster
Berättat av: Carl Johan Gren
Född år 1849 i Vedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett färd bilse eller också bli bergta-
gen. I detta sammanhang kan nämnas
att ordet bergtagen ännu lever kvar
i språket. Man kan ex. säga till en per-
son som varit borta länge: "Då va
hemskt va då hade varit länge, ja
trorve rent utt att du hade blivit berg-
tagen." Bergtagen blev man av träl-
ken. I Vedeslöv berättas inth om nå-
gon som blivit bergtagen, men i gram-
församlingen Kalusvik talas det om
en ung brud som på föd till Kalas-
viks kyrka blev bergtagen när hon
och brudföljet skulle passera ett

Skriv endast på denna sida!

vid vägen liggande berg. Man trodde att
det var ok i berget boende trollen som
pöstat till sig den unga bruden. Berget
vid vilket brudrovet förävaras kallas
ännu i dag för Brua-Halla.

7

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jernsägge 2, Alster
 Socken: Hideslöv Berättat av: Carl Johan Ören
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Hideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Underbyggare.

Bekräftande vittnarna torde man inte ha bratt sig veta hur dessa best familjers. Trullen trodde man närmast vara gifta liksom människorna. De bodde familjvis, en familj med sina barn för sig.

Man trodde att trullen vara gott och väl så stora som människorna. De var inga skönheter precis. Man trodde att de hade kragiga armar och ben och att de vara rätt så lugna på

5888

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Vimmerby

Socken: Adelslöv

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Wilhelm Karlsson
 Jernvägg. 1/ Almars
 Carl Johan Gren
 1872 i Adelslöv

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

kroppen. Till talssätt hade man ofta:
 "Han å' va som ett troll" eller "han
 å' lika löjå som ett troll i onsekter.
 Som skåtspo hade man ofta "ditt va
 troll. Man trodde att de klödde sig
 ungefär som människorna, ofta i
 gröna kläder. Trollgubbarna var klä-
 da i rött och grönerna hade länge
 blåa.

Vittbrarna trodde man kunde för-
 svara sig till djur. Inskilt uppträd-
 de de gåra i grovgestalt. Grovorna, för-
 skilt de stora och mörke betraktades
 ofta med en viss misstänksomhet och man

Skriv endast på denna sida!

5888

2

ACC. N:R.

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Edslestöv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Petrum Karlsson
 Järnvägg 21, Alvesta
 Carl Johan Gress
 1892 Edslestöv

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Jag har sig alltid obekvämligt beredd, när
 de uppenbarade sig i eller i närheten
 av husen. Givetvis agerade dödade man
 en grova. Den som gjorde detta bet
 allt fick ofta uppträffa ett hårt straff.
 Således berättas om en person från
 Edslestöv, som fick besöka ett
 mönster väldigt straff att vara hårdt
 mot grovorna. En dag när han och
 hans hustru var ute och mejade
 såg han att någon ofta är fallet
 en grova kappande bland sträna.
 Han kappade i riktning sakt mot
 skären och in i den samma. När han

Skriv endast på denna sida!

10
5888

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Videslöv

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Nilsen Karlsson
Förvägsg. 2/ Alvesta
Carl Johan Ören
1892 i VideslövLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var i stort sett nära lian såvida hasten.

- Si var å en grova precis fram för lian. Den måste de akta!

- Då grå jo faren i, sade mannen och kugg till med lian var grodan var så att han blev skodad och skrek hemskt.

Hustrun blev mycket uppskockad över händelsen. Hon grät och förbröd de mannen vad han gjort. Men han bara skrattade och sade till henne att hon var både dum och barnslig som kunde ta något så stort skrocket på småningom-bod.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Killesläv
Uppteckningsår: 1939

ACC. N:R.

5888

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Nikolaus Karlsson
Järnvägg 4, Mästa
Karl Johan Gren
1874 i Killesläv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De man. Ty två or de flickor man-
nas kudar sedermera förde bara
icke riktige i ögonen. Både vara vin-
äga or när den ena or den blivit
becken träffades han or fullstän-
dig blindhet. Denna händelse med
grova in träffade så långt fram
som i slutet på 1800-talet or flä-
karna som fingo skanda ett så stort
straff för fadens misshandling be-
ver ännu. Troa att det var förligt
att döda en grov lada vilande länge
poor. Och det borde ännu finnas en
och annan i bygden som kunnat en

Skriv endast på denna sida!

5888

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Hederslöv

Upppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

12
 Petrus Karlsson
 Sjöväg 1, Alvesta
 Carl Johan Gren
 1872 i Hederslöv

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

vidskapelser beträffande dessa djur
 Min sagesman Gren berättar att
 han själv kast en viss fruktan för
 grodorna och att han efterst agör-
 na talererade dem i närheten av stu-
 ga och Ladugård. En gång fann han
 en stor mörk grova inkommen i
 Ladugården. Han tog då en korg och
 lade djuret i denna och bar och henn
 till skogen. Dagen efter fann han åter
 en stora grova i sin Ladugård. Han
 minnade sig då, att man hans lort
 honom att om man skulle bli
 kvitt en grova som kommit i ens

Skriv endast på denna sida!

LB

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Pötholm Karlsson
 Härad: Kärneboald Adress: Jönköping G. Olsson
 Socken: Skedeslöv Berättat av: Carl Johan Green
 Uppteckningsår: 1737 Född år 1872 i Skedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

har så skulle man lägga tre salt-
karn på grovans rygg. När han nu
kom i hög valla gick han in i stugan
efter salt och lade tre karn på dju-
rets rygg. Grovan hoppade ännu efter
iväg från lada gården och kom ald-
rig dit mera.

Man trodde att vättern förore-
nade en del skadegörelser i lada går-
den. Bland annat trodde man att
vätern var so känd på kreaturen.
Man fann kintar och hö och var i la-
da gården samt bara flökar på kre-
aturen. Om morgnarna kunde man

Skriv endast på denna sida!

14

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland
Härad: Vimmerby
Socken: Killesläv
Uppteckningsår: 1739

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Adress: Jönköping, G. Allén
Berättat av: Karl Johan Gren
Född år 1842 i Killesläv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

finna hästerna genomsedda och kratta.
Man trodde då att det var bättre
som körtat med dem. Därför kunde
man finna hästarna man flötad.
Även detta trodde man att bättre
hade gjort. Man ville gärna slippa bit-
tern, men man var ytterst rädd för
att skada hänsen. Ty då kunde han kom-
mas. Blod annat var man ytterst rädd
för att slå ut kottelratten. Då tro-
de man att man skodde de underjor-
diske.

På lundar berättas min sagesman att
han i sin barndom hade berättat

Skriv endast på denna sida!

att det fanns en gumma i Thulestöv,
som aldrig fick någon käl för att hon
slagit ut bakande vetten och vettor-
na hade.

För att undvika att skälla vettor-
na lät man vetten som var ett svel-
na innan man äto ut det på marken.

16

ACC. N:R. 5888

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Peter Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Järnvägg. 2. Alvesta*
 Socken: *Pederslöv* Berättat av: *Carl Johan Gren*
 Uppteckningsår: *1934* Född år: *1892* i *Pederslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Underbyggare

Man trodde om trallen som bodde
i skogarna och bergen att de hålla sig
med kreatur ungefär som människor.
Trallens var bara större än människor
och. Prödde man.

Någon berättelse om människor som
fick se trallens var bland sina egna finner
inte. Men man hade helt naturligt en
hel del att iakttaga att inte den egna be-
skapen blandade sig bland trallens. När
karna skulle drivas ut på bete gläms.

17

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Piksen Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg. El. Alvesta
 Socken: Beddeslöv Berättat av: Pastor Johan Green
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1891 i Beddeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de man blir att lägga vårdstäl över
 ladagård, kränkela, för de gunga ut.
 Vidare beordrar man att det skulle skyd-
 so för dylik bebländning om man
 på något sätt kunde ordna så att de be-
 so vårdstäl på sig. ex. någon liten bit
 stäl fäst vid skållans blom. Även
 ben från kyrkogården skulle göra liknen-
 de verkan.

Något tal om att brallfelket drag
 iväg till födovärnen med sina kreatur
 har inte funnits. Beror på att i
 trakten inte funnits några födovär.
 Ej heller har det berättats om någon

brallens särskilda locklat var det gällde
kreaturen.

Liksom man bradde att brallen kunde
kor och andra djur bradde man ä-
ven att de hade hundar. De kallades
för brallhundar. De vara större än min-
nisternas och varo obekräftiga att
röka ut för. Deras skall var grövre
än andra hundars och det sadet om dem
att de kunde springa mycket fort, när
tan flyga fram. Bland annat bradde
man att brallhundarna kunde ta hand
om jägarens ära och föra kansen eller
villbrådet till brallen. Brallhundarna
kannas aldrig ända fram till kansen
utan hålla sig i skuggorna. Där kunde min-
nisterna någon gång få se en skugga av dem.

ACC. N:R. 5888 19
Landskap: Småland
Härad: Vimmerby
Socken: Videslöf
Uppteckningsår: 1939
Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Adress: Järnvägs-g. 2, Alvesta
Berättat av: Carl Johan Gren
Född år 1872 i Videslöf

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Underbyggare

V

Idå byggades av hur tag man helt naturligt kan syn till de underjordiska, önskielt då vätkern. Men ville inte gärna ha ett hus över en plats där vätkern bodde. Men ansåg att dessa skulle kunna ha en viss makt över templatser, särskilt bodde man då att de skulle göra kreaturen stora ska. De 1 stift sammanlagg kan antas att man brukade söka i lada gårdar för att skydda sig mot vätkerna. Hörens använde man ju olika pos-

20

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Niklas Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönväg 21, Alacsta
 Socken: Nedre Slätt Berättat av: Carl Johan Gren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Nedre Slätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

pers material, nämligen Svinkår (svinkår användes ofta vid dylik såkelse), bär
 ver hjörn, Jahnnskrån, Valfesthoffjäll,
 Saabel, Kungäddel och Rikabalsam.

För att säkerställa tamtjälpsen vid
 tag man liknande såkning särskilt
 då det gällde uppförande av lada görd.
 I övrigt var man mer försiktig och
 i de flera könen likaså ansågs det va-
 ra bra att rita ett par i vardera
 könet. Någon benämning på vad
 det kallades att på detta sätt befröja
 tamten från väkarna, känner inte
 mina sagesmän till. Det är säkert igen

Länge sedan överstämmande praktiserades
och sagarmännen själva ha aldrig
åsett ett dylikt förfarande, utan hört
talas dösom av äldre personer i sin
ungdom.

För att bliska de underjordiske bra-
kade man muto till dem. Det var oli-
ka saker man kördid använde, se.
kyrkogårdsmull, modersmjölk o. d.

22

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Rådeståv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Nilsen Karlsson
 Adress: Jönköping, O. Almqvist
 Berättat av: Carl Johan Gren
 Född år 1874 i Rådeståv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Underbyggare

Det fanns för många som trodde
 att underbyggarna, särskilt så bröl-
 len hade en stor makt över skogens
 vilde djur. Särskilt berättas det om
 brallkarar som ingen kunde skjuta.
 För mycket, mycket långesedan berät-
 tas det fanns det en jägare i Rådeståv
 som rådde ut för en dglig brallka-
 re. Ofeliga gånger samma dag kom han
 i harens närhet, som satte sig och
 titta på jägaren utan att visa den
 ringaste rädsla. Han riktigt göka.

23

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 2, Ålvåst
Socken: Videslöv Berättat av: Carl Johan Gren
Uppteckningsår: 1939 Född år 1877 i Videslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skades med jägaren. Han sprang en liten
bit sedan stannade han och satte sig och
listade på jägaren som lade på och sköt
så fort skottet brannit ut kappade
haren iväg lika piggt och askadad
som förut. Frammat kullen hade jä-
garen följt haren långt in i sko-
gen, som på den tiden var större och
djupare än nu. I en glänta av skogen
stannade haren ängö och jägaren sköt
av sitt sista skott mot honom. Det
hade lika lite verkan som förgäen-
de. Haren sprang ytterligare några fam-
nos framåt, men stannade sedan. I

24

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Pekka Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 21, Alvesta
 Socken: Kdesläv Berättat av: Carl Johan Gren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1892 i Kdesläv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det laget kom det fram en stor brallgubbe ur ett snör och karen sprang rakt fram till honom. Då förstod jagaren att det var en brallkare han jagat hela dagen och återvände brall och nedslagen till hemmet.

Min sagesman berättar en annan sägen om kare brallen skaffade en man jaktlycka. Det var en förtig man som gått ut i skogen för att jaga och vilande söka skaffa mat till sig själv och sin familj. Men han hade riktigt otur till att börja med. Enn brädet kall sig osynligt och var det så att han

5888

25

ACC. N:R. _____

Landskap: Småland Upptecknat av: Viktor Karlsson

Härad: Ringaröd Adress: Peruägge, Alvesta

Socken: Federslöv Berättat av: Carl Johan Gren

Uppteckningsår: 1939 Född år 1892 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Någon gång kom näro en fågel eller en
karpel, så komnade han alltid. Fram-
på eftermiddagen hörde han från en
glänta i skogen någonting som likna-
de ett barns gråt. Han gick närmare
och fann till sin förvåning att det var
ett barn av trallens släkte som län-
nats ensam och satt och grät efter de
sina. Mannen hade först tänkt att
abmärkt sålignas sig från platsen.
Det skulle ju vara djödot att göra
något med trallungen även om han
ville honom väl. Trallgubben eller
trallkärnan kunde ju näro förstå

Skriv endast på denna sida!

26

ACC. N:R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: M. Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jernvågg, S. Årstad
 Socken: Vedeslöv Berättat av: Karl Johan Gren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1842 i Vedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Konam, rusa fram och slita kamom
 i stycken. Mamen tyckte emellertid
 att brallbarnets gråt var så klövan-
 de att han inte kunde motstå att hjäl-
 po den lille vilas kamme stackaren. Han
 tag rörför hand om brallungen och
 bar denne i riktning mot ett stort
 berg i skogen, i vilket man sade att
 kullen bodde. Vägen var lång, men
 så omviningen stod mammen med sin
 bärra vid bergets fot. Han satte ned
 brallungen i närheten av bergväggen
 och anlågade sig ett stycke från
 platsen, dock inte längre än att han

Landskap: Småland
Härad: Vimmerby
Socken: Ådelslöf
Uppteckningsår: 1932

ACC. N.R.

5888

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

24
Påsten Karlsson
Sönnarväg 11, Ådelslöf
Carl Johan Gren
1872 Ådelslöf

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kunde se vad som skulle följga vid
berget. Och det dröjde inte länge
förrän bergväggen liksom öppnade
sig och en stor luraig kullgumma
kom ut och tog barnet i sin famn.
Hon visade en glädje utan lik och
skattade så gott att det riktigt ska-
de i skogen. Och därefter sade hon
att den som fört hennes barn hem
från berget hon skulle bli en ganska
lönad.

När hon återvände mot hemmet
glad i högen i bron att man skulle
hon finna vilka bröd utan all ända

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5888

28

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Jädeslöv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Adress: Järnvägsgr. 2, Mästa
 Berättat av: Carl Johan Gren
 Född år: 1872 Jädeslöv

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

på hemvägen. Han fick smältetid
 besöka både länge och väl innan han
 såg någonting. När han endast ha-
 de en halv fjärdingsväg kvar till
 hemmet såg han plötsligt en stor fjä-
 der framför sig. Han lade an och sköt,
 träffade, begynnade och fortsatte.
 När han gått ytterligare några hundra
 fotar såg han en bäck på stigen
 liksom väntande på honom. Han
 tycktes inte bli rädd, när jagaren
 kom utan sått lugnt kvar. Jaga-
 ren lade an och sköt och fortsatte
 snart med öven baren som be-
 hörde.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5888 29

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 21 Alvesta
 Socken: Kedeslöv Berättat av: Karl Johan Gren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1897 i Kedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Manne förtas nu, att han skall på ett
 skörda en rik belöning för att han
 hjälpt den lilla hemlösa pojken
 till rädd. När han var så nära hem-
 met att han snart kunde skänja
 räken från kajen han bodde i med
 sin hustru och sina barn, stod det
 ett stort rödne och väntade på ho-
 nom. Mannen sköt även det och
 hade sålunda en stor och värdefull
 bärda med sig hem till sig och sin
 svältande hustru och barn. Han för-
 stas nu varför han inte friggade på nå-
 got villkore, så fort han lämnat.

Skriv endast på denna sida!

5888

30

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av:

Härad: Vimmerby

Adress:

Socken: Hedeslöv

Berättat av:

Uppteckningsår: 1739

Född år

1872 i Hedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

berget. Trallen hade varit så fulla av
välmening, att de skickat villobro-
det ända fram till hans hem nästan för
för att han skulle slippa bära det så långt.
Det sadis sedan att mannen hade tur
på jaktstigen så länge han leade. Man
hade således den tron, att om man läm-
nade trallen någon hjälp, så blev den
aldrig obelönad.

Någon säger om någon som retat
de underjordiske eller trallen och sö-
for misshandla med jakten finas
inte. Ej heller finnas några sägner
om att underjordiske vassen bringas.

Skriv endast på denna sida!

5888

31

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Fideslöv

Uppteckningsår: 1737

Upptecknat av: Vilhelm Korbman

Adress: Järnvägg 2, Alvesta

Berättat av: Carl Johan Gren

Född år 1872 i Fideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fiskelycka eller otur i fisket. Där-
mat brödde man att misshäsk plo-
kad i jord under vilken nätkarna
brödde var oturlig och försämrade
fiskets resultat.

Det sådes att brallen kunde lämna
förebo till vädret och dylikt. Så-
da berättas det att en man och en
kustbr, som varo ute på sin åker
en kväll plötsligt fingo höra huru
brallen liksom ropade så ångslan
i skogen. Mannen och kvinnan visso-
le så och som stundade. Det sådes
sannoligen allmänt på den tiden att

frallen vara rädd för åskan. Och de bå-
da som arbetade på sin öker visade att
det skulle bli åskaäder. Och sedan
följande natt drog ett håfligt åsk-
väder över bygden, det hördaste på
manns minne, sådes det

Någon berättelse om att västfrä-
na skulle ha uppträtt med förebud
finnas inte. Lösnat berättas i sock-
nen en saga om en präst som var
ut och köpte med last och käre, att det
en kväll på ett lastnede från sin al-
st och dullede ner i ett dike. Prästen bed
så att samma som låtit hjulet falla bort
skulle vätta det det igen. Det kom då upp
en vätter ur marken. Han gick hjulvulen på
sin egen axel och uppte sålunda denna del av
vagnen, så fort fordon gick.

ACC. N:R. 5888 33

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Hermin Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Smågår. 2, Alvesta*
 Socken: *Edsclära* Berättat av: *Carl Johan Grew*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1878* i *Ederslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Underbyggare

16.

Så som framgått förut i föreliggande uppteckning. har det i orten funnits berättelser om att det funnits önnar i de närliggande bergen som hatt i bergen i de stora skogarna. Dessa kallades enbart brall, således inte bergsbrall eller skogsbrall. Något särskilt namn på någon av de brall som krödes fanns i orten är inte antecknade.

Man krödde att dessa brall levde familjevist och att det sålunda fanns

34

ACC. N.R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Viktor Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköpings län, Alvesta
 Socken: Kideslövs Berättat av: Karl Johan Ören
 Uppteckningsår: 1981 Född år 1872 i Kideslövs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man husade och barn. De kallades krall-
 gubben, krallgumman och krallungar.
 De var bostad i berget bestod av
 siltiga salar, frövar man. Man trodde
 att de vara klara i guld och silver
 och att de vara mycket snälla och
 givliga. Man trodde att de måste ha
 mer liksom människorna, men att
 de äta nästan vad som helst. Ormar
 och paddor och sniglar skulle vara en
 särskild läckerhet för dem. När de kom
 ut åt de upp över människans be-
 fasten och annars sade, att det var
 ingenting krallen fruktade så mycket

Skriv endast på denna sida!

35

ACC. N.R. 5888

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Timmevald Adress: Järnågg 2, Alnäs
 Socken: Fideslöv Berättat av: Carl Johan Gren
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Fideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som kristet blad. Man trodde inte att
 kullen hade bär, stolar och sängar
 som människorna utan de låg på
 golvet i bergshälan, och de också sa
 när de åt sin mat. Man trodde så
 länge att kullen för att kunna leva mör-
 te arbete i viss mån, men man hade
 gärna önskat uppfattningen att de borde
 lata och helst ville leva på andras
 arbete.

Man trodde att de sinsemellan
 bara tämligen goda vänner, men
 att de även kunde vara acemner
 precis som människorna. Man för-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 5888 36

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Adelslöv
 Uppteckningsår: 1739

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Adress: Tornvägsg. 21, Alsterö
 Berättat av: Carl Johan Olsen
 Född år: 1842 i Adelslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lånade dem en del av människornas re-
 genskaper särskilt då de kunde. Trall-
 uggarna kunde såka i luggen på var-
 andra så att häret råk om kring dem
 och trallgubben och trallgumman
 kunde gråla och syta med varandra
 så att det skedde i besöget

Nå det gällde att göra förfråg för
 människorna källa de smallestio ad-
 tio i kop. Kunde de få människorna
 att arbeta åt dem så var de glada
 för det. De stalo gärna guld och sil-
 versaker som människorna fört
 ut. Stal pill de voremet i ut ha.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5888 39

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönvägsg. 1, Alvesta
 Socken: Väderlösa Berättat av: Karl Johan Gren
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1847 i Väderlösa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stället var ju ansett som ett effektivt
 skydd mot alla oönskvärda väsen,
 sålunda även mot trollen. De vara
 lats och de röpa gärna att män-
 skor förtrode sig och barn. Det
 kunde därför att de stula små ny-
 födda människobarn och dödade
 sina egna barn i stället. Sådana
 barn kallades backhytingor och det
 fanns så många på sin tid många o-
 skyldiga barn: orten som under upp-
 vaktningen fingo lida för att föräldrar
 och psykisk hälsa att de varo back-
 hytingor och hade trollgubben och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5888 38

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Peter Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Järnvägg. St. Alster*
 Socken: *Vidreslöv* Berättat av: *Carl Johan Gren*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1872* i *Vidreslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Prallgumman till föräldrar. De små
 oskyldiga människobarnen prallen
 hyllte till sig jingo såna ett så
 obelikt öde som att bli uppräta av
 sina råaare. Prallungen fick stanna
 kvar hos människorna till dess att
 den nått vuxen ålder då den hän-
 tades hem till berget.

När det kom vintern från skogen
 såde man att prallen lyftade sin
 svett, när man hörde den sova i
 skogen. Prallen såde att det skulle
 bli åska, och när det på hösterna
 såde i träden såde man att det

Skriv endast på denna sida!

39

ACC. N:R. 5888

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Nikolaus Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Järnågg. l. Översta*
 Socken: *Thdesläv* Berättat av: *Carl Johan Gren*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1872* i *Thdesläv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

brallen som gånge sin vaggasäng för
 sina nager. Att lammkän och län-
 derna runt norra och södra mycket för-
 ligt se så mystade man även åt
 "jaen eller brallen." Och det var en
 farlig sak som alltid bar skepp
 i följe. Bland annat övrigt man
 sig en ägon sjukdom som kallades
 stalstej bestående däri att hölde
 uppstod i ägonlaken. Denna sjuk-
 dom kunde man även övrigt sig om
 man oaktat kommit nag snarade
 en stal runt på ett ben.

Allmän bra var att brallen nu-

Skriv endast på denna sida!

vad på stora skatter guld silver och smycken. De verkade som mycket raga och det gick inte för människorna att ta något av dem i all synnerhet som ynglingen till deras bostad i berget vänt i kajan med den övriga bergsmannen, bara de själva kommit in. Att krallen hade så mycket skatter hade man först berättat av sådana människor som hade begagna och lyckades komma tillbaka till människorna.

Det var också man att krallen på gägg om året förde ut alla sina skatter ur berget för att befrukta dem. Om människor så kommo nära kunde de få se hur de djupare skatterna låga utbrudd på tuberna vid bergväggen.